

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Tři liberální teorie spravedlnosti

Projekt bakalářské práce

Jméno a příjmení: Jiří Macháček

Obor: Politologie a mezinárodní vztahy

Akademický rok: 2011/2012

Vedoucí práce: PhDr. Martin Šimsa, Ph.D.

Vymezení tématu

Po dvou stoletích stagnace došlo k oživení teorie společenské smlouvy a přirozeného stavu. U tohoto činu stál americký liberální politický filosof John Rawls, který ve svém díle *Teorie spravedlnosti* navázal právě na tyto koncepty. Vznikla tak teorie procedurální spravedlnosti, která dosahuje daleké odezvy nejen v liberálním proudu. Kolem jeho koncepce „spravedlnost jako férovost“ se v táboře liberálů profilovali další myslitelé, kteří zauímají do jisté míry odlišná stanoviska. Řadíme sem například další Američany Roberta Nozicka, známého především jako ideologa libertarianismu, a Ronalda Dworkina, který na Rawlse v mnoha směrech navazuje, nicméně mnohem větší důraz klade na důsledný egalitarismus v teorii spravedlnosti.

Výběr tématu

Teorie spravedlnosti patří mezi množinu filosofických témat, která jsou stejně tak aktuální dnes jako byly v antických dobách. O určení či bližší uchopení spravedlnosti se snažila snad každá historická kulturní entita. Z této skutečnosti lze odvodit, že spravedlnost je pojem relativní, tedy že existuje mnoho různých teorií, které jsou jí věnovány. Jedna z nich se točí právě kolem díla Johna Rawlse, kolem kterého figurují další představitelé liberálního proudu.

Cíle práce

Cílem práce je srovnání přístupů k teorii spravedlnosti trojice představitelů liberálního proudu – Johna Rawlse, Roberta Nozicka a Ronalda Dworkina. Mimo jiné je prostor věnován otázce vztahu jedince, společnosti a státu u všech tří autorů. Tomu předchází teoretický výčet s důrazem na část věnovanou Rawlsovu pohledu, jenž lze považovat za stěžejní pro porozumění danému směru.

Ve stručnější rovině se v práci promítá vztah výše zmíněné trojice autorů k ranějším představitelům liberalismu. V práci je rovněž shrnuta také následná kritika liberálního proudu.

Výzkumné otázky jsou formulovány následovně: „*Má být liberální stát zcela neutrální, nebo je spojen s nějakými hodnotami či normami?*“ a „*Jaké pojetí rovnosti je slučitelné s liberální teorií?*“.

Metoda

V práci je užitá metoda kriticko-hermeneutické analýzy a interpretace děl autorů k dané problematice. Ta bude probíhat jejich pečlivým prostudováním a shrnutím hlavních argumentů. Ve druhé části je uplatněna komparativní metoda, přičemž jsou vedle sebe

postaveny hlavní teoretická východiska jednotlivých autorů, a dochází k jejich kritickému porovnání, zhodnocení stěžejních rysů a sumarizaci společných a naopak rozdílných bodů.

Formulace hypotéz

Hypotéza č. 1: Pojetí liberálního státu všech tří představitelů jsou spojeny s konkrétními normami či hodnotami.

Hypotéza č. 2: Prosazování sociální rovnosti není kompatibilní s Nozickovým přístupem.

Předpokládaná osnova

1. Úvod – představení tématu
2. Vztah k předchůdcům a zakladatelům liberalismu
3. Rawlsovo pojetí liberální spravedlnosti
4. Nozickovo pojetí liberální spravedlnosti
5. Dworkinovo pojetí liberální spravedlnosti
6. Kritika liberalismu
 - a. Komunitarismus
 - b. Jürgen Habermas
7. Kontext a diskuse tří liberálních pojetí spravedlnosti
8. Kritické porovnání a zhodnocení základních rysů, předpokladů a důsledků tří pojetí
9. Závěr

Seznam literatury

Monografie

BARŠA, Pavel. *Politická teorie multikulturalismu*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, 347 s. ISBN 80-859-5947-X.

DWORKIN, Ronald M. *Když se práva berou vážně*. 1. vyd. Praha: Oikoymenh, 2001, 455 s. ISBN 80-729-8022-X.

HOBBS, Thomas. *Leviathan, aneb, Látka, forma a moc státu církevního a politického*. 1. vyd. Praha: Oikoymenh, 2009, 513 s. ISBN 978-80-7298-106-9.

LOCKE, John. *Druhé pojednání o vládě*. 2. vyd. Praha : Svoboda, 1992. 184 s. ISBN 80-205-0222-X.

NOZICK, Robert. Anarchia, štát a utopia. In: BERLIN, Isaiah. *O slobode a spravodlivosti: liberalizmus dnes*. 1. vyd. Bratislava: Archa, 1993, s. 114-172. ISBN 80-7115-047-9.

RAWLS, John. *Teorie spravedlnosti*. Praha: Victoria Publishing, 1995, 361 s. ISBN 80-85605-89-9.

- RAWLS, John. *Spravodlivosť ako férovosť*. 1. slovenské vyd. Bratislava: Kalligram, 2007, 334 s. ISBN 978-80-7149-911-4.
- RAWLS, John. *Politický liberalizmus*. 1. slovenské vyd. Prešov: Slovacontact, 1997, 304 s. ISBN 80-888-7601-X.
- SCRUTON, Roger. *Krátké dějiny novověké filosofie : od Descarta k Wittgensteinovi*. 2. vyd. Brno : Barrister & Principal, 2005. 338 s. ISBN 80-85947-93-5.
- SHAPIRO, Ian. *Morální základy politiky*. 1. vyd. Překlad Milan Znoj. Praha: Karolinum, 2003, 239 s. ISBN 80-246-0716-6.
- SWIFT, Adam. *Politická filozofie: základní otázky moderní politologie*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005, 190 s. ISBN 80-717-8859-7.
- TAYLOR, Charles. *Etika authenticity*. 1. vyd. Praha: Filosofia, 2001, 134 s. ISBN 80-700-7150-8.
- VELEK, Josef. *Spor o liberalismus a komunitarismus*. Praha: Filosofia, 1996, 152 s. ISBN 80-7007-089-7.
- WALZER, Michael. *Interpretace a sociální kritika*. 1. vyd. Praha: Filosofia, 2000, 151 s. ISBN 80-7007-126-5.

Tištěná periodika

- BARŠA. O libertarianismu Roberta Nozicka. *Filosofický časopis*. 1996, č. 6, s. 990-1002. ISSN 0015-1831.
- BARŠA, Pavel. Tři liberalismy v současné angloamerické filosofii. *Reflexe*. 1995, č. 13. ISSN 0862-6901.
- NOZICK, Robert. Morální omezení a spravedlnost v rozdělování. *Filosofický časopis*. 1996, č. 6, s. 969-989. ISSN 0015-1831.
- RAWLS, John. Spravedlnost jakožto 'fairness'. *Reflexe*. 2010, č. 38. ISSN 0862-6901.
- ŠIMSA, Martin. John Rawls – Právo národů. *Reflexe*. 2010, č. 38. ISSN: 0862-6901.